

מיכאל / מרים ילן-שטקליס

חיפיתי, חיפיתי,
בכיתי, בכיתי,
ומי לא בא?
מיכאל.

והוא הבטיח פעמים
שיבוא אחר הצהרים
ומי לא בא?
מיכאל.

שמלה לבשתי יפה מאד,
וסנר, בו רקום אפרוח ורד,
ומי לא בא?
מיכאל.

והבבות פלן לישן השכבתי,
חשבתי: שלא תדענה -
שלא תפרענה -
אותי ואת מיכאל.

ובחלון ישבתי,
והקשבתי,
וחשבתי -
מיכאל.

ובגוזזטרא עמדתי,
ולחצר ירדתי,
וחרדתי -
מיכאל.

והוא לא בא.
והוא לא בא,
מיכאל.

מחר אלך השכם בבקר אל הגן,
ואשב לי, ואבכה לי כל הזמן.
מיכאל.

מתוך **מעשה בילדה**, מאת מרים
ילן (שטקליס),
ציורים מאת יוסף שטרן,
הוצאת אילה ע"י דביר, 1946

עם שושנים התנשקה / נורית זרחי

אלישבת המלכה
אף פעם בחייה לא התנשקה.
אולי

כי תמיד חבשה
מגבעת משי ענקית,
שלא נתנה לגשת
לכל המנשקים.

אולי
כי תמיד היתה מספרת
כמה היא עסוקה,
כמה היא ממהרת.
ומי יעז להפסיקה,
לתת לה נשיקה?

אולי
כי על ראשה היה כתר
משבץ פנינים ואבנים,
ובשביל להתנשק - זה ידוע -
צריך להרכין את הפנים.

ערב אחד ראתה המלכה,
שהנה מעולם לא קבלה נשיקה.
ובבקר-בבקר ירדה לגנה
- צדין לוכשת כחנת שנה -
וחרש נשקה לשפתי שושנה.

אלישבת המלכה
עם שושנים התנשקה.

מתוך **"הנמר שמתחת למטה"**,
מאת נורית זרחי,
צייר אבנר כץ,
מסדה 1976

לפעמים / נילי דגן

אבא לא גר אתנו יותר,
אבל הבטיח
שיבוא לבקר.

שאלתי את אמא
מתי ואם

והיא רק אמרה:
לפעמים.

מתוך **ילדה של פעם**,
מאת נילי דגן,
הוצאת אבן חושן, 2013

שמותיהם של שלושת השירים - מיכאל, עם שושנים התנשקה ו-לפעמים הם שלושה סימני שאלה; השם "מיכאל" אינו מספק ולו רמז על בעליו, השם "עם שושנים התנשקה" נמנע מחשיפת הנושא במשפט ואף מציג עובדה יוצאת דופן עד מאוד, והשם "לפעמים" הוא תואר פועל שעשוי להתקשר לכל נושא, לכל דובר ולכל משלב לשוני. השירים עצמם מפרקים במידה מסוימת את המטען החידתי; שלושתם נוגעים בכמיהה, בגעגועים ובאכזבה, ושלושתם – אף שנדפסו בספרים לקוראים צעירים – מציינים ברגישות רבה מצוקות שהן גם נחלתם של מבוגרים.

מרים ילן-שטקליס (1900–1984) כתבה בגוף ראשון על מפח הנפש של ילדה המחכה למישהו - מיכאל – ש"הבטיח פעמיים שיבוא אחר הצהריים". השיר נפתח בתיאור החשוף של ילדה שאיננה יודעת לעדן את ביטוי רגשותיה: "חיפיתי, חיפיתי, / פְּכִיתִי, פְּכִיתִי". סימני הפיסוק מכתיבים קצב קריאה אטי, הכופה על הקורא מגע עם העצב ועם האמת החוזרת שוב ושוב לאורך השיר; "והוא לא בא / מיכאל". העשייה של הילדה הקטנה המתוארת ברצף של פעלים (... ?שָׁבְתִי, וְהִקְשַׁבְתִּי, וְחָשַׁבְתִּי, עָמַדְתִּי, יָרַדְתִּי, תָּרַדְתִּי ועוד) עומדת בניגוד מוחלט לפסיביות של אותו מיכאל. שברון הלב של הילדה המאוכזבת מתואר בשורות האחרונות, וחותר את השיר שמו של מיכאל, אלמוני לקוראים אך משמעותי כל כך לילדה הקטנה.

נורית זרחי (נ' 1941) כתבה שירים אחדים שבמרכזם מלכים ומלכות (באה המלכה למלך, מה שיש בגן יש בגן, הצבי ששפתיו אדומות ואחרים), והם כלולים בספרי שיריה לילדים. עם שושנים התנשקה מתאר מלכה - אֶלִישֶׁבֶת (שם הנקשר פונטית וקונוטטיבית עם "אליזבת" המלכותי ועם מקורו העברי "אלישבע" - שמות שלכולם נופך של זרות), הַכְּמָה לנשיקה אך אינה זוכה לה. למה? שלוש פעמים "אולי" לאורך השיר מעלות תירוצים אפשריים; שתי השורות האחרונות מספרות איך בחרה המלכה לגעת ברגשותיה, בדרכה. **נילי דגן** (נ' 1953) פרסמה קובץ אישי מאוד של שירים וקטעי פרוזה הנוטעים בתקופת ילדותה ומעוטרים בתצלומים מאותה תקופה. השיר **לפעמים**, מאופק ומינימליסטי, עוסק בגעגועים של ילדה לאביה; המילה "לפעמים" חותרת תחת המשך נוכחותו בחייה.